

[Kitörésről kitörésre]

Darányi Sándor, 2016

Adoratio * A szmirnai rakparton * Érzékenyített tér * A phlegrai mezők

ISBN 978-615-01-4052-0

De hogyha van ajánlás, a kezdeteket jelöld ki
Pontosan, rajzónnal, függőőnnal, és egészen a belső
Kör mentén, mentelmi joggal
– Felállok, elmondom, leülöm – mit sem törődve.

„Vjazemskíj herceg, jó uram!
Mi dolgunk, lenni a világon?
Ha haza nem visz semmi álom,
A létező, ha nincs, se van.
A tisztaság álmvilága,
Akár a külső végtelen,
Hívogat a romantikára,
Mintát hímez a szívre benn
Vágyból, melynek alanya, tárgya,
Se indoka, csak nászi ágyra
Repes, de tőle visszaretten,
S behúzódik, akárha árnyba,
Az egymagába, mintha-ketten.”

I. ADORATIO

Mikor lefeküdtek, s éjfél lett, mennydörögni s a föld rengeni kezdett, s ekkor hirtelen az egyik erre, a másik amarra fölfelé sodródott, szökellve, mint a csillagok, hogy megszülessék. Neki nem engedtek inni a vízből; de hogy merre és miképp jutott vissza a testébe, azt nem tudja, csak reggel hirtelen fölnyitotta a szemét, s látta, hogy ott fekszik a máglyán.

Platón: *Állam*. Tizedik könyv, 621b. (Szabó Miklós fordítása)

Élni, mint a káka, másokra érzéketlenül.
Lenni tárgy, gyulladt hártya, ugyanaz a tehénszag
Minden este, és ugyanaz a tenger, hol sziklánál rücskösebb,
Hol tükörsima öböl, és nincs hol megpihenjen
A szem, de legalább tér van, térré vált, végtelen csend,
Nap vége, újabb munkák kezdete, táj
Végtelenül. Nyáron por, télen koszos hó az istállók
Körül, a siló hatalmas tornya alatt, a sárban,
Ha megkérgesedik, és a jég csilingelve harsog
A gumicsizma alatt, baktericid tanácsok
Egy másik hártyának.

Tulajdonképp a halmaz végez velünk,
A megszámlálható és ellentéte együtt,
Ami olyan, mint pontnak lenni, körbefogva,
Sosem egyedül, mert ha kiszabadulnál,
Se vár más: pont minden sziklamorzsa, hullám és tehénbőgés,
Illatos szénaszál, tejcsepp, vér cseppje, trágya, habzó
Nyál, kifordult szemfehére; az élet munkaórák
Halmaza, csillagoké az égbolt, s a mardosó sötétben,
Ha az űr nyomába erednél, kiszabadulnál valaki másba,
Ő is csak egy a sokból, ahogy számára te,
Ha tudná, megszámozna a mozdulatait,
Milyen pofákat vág, mire mit válaszol,
Idővel tudod kívülről, mindketten magatok ismétlitek –
Vad járkál dróton túl így. Terelgeti a halmaz,
Csak a belső hártya izgalma, gyulladásos
Félelme vibrál folyton, közelről úgy hat újnak,
Távolabbról viszont az is csak tenger meg tehénszag.

A fogalmit érzékletessel visszaadni
Nem lehet, nélküle meg lehetetlen.
Csak rossz választásaink vannak,
Köztük azonban válogathatunk.

Mire vágjak fel? Hogy kétségbeesésből
Hamarabb vizsgáztam nálad, és átmentem elsőre?
Nem értesz semmit. Lepkevadászok,
Bármit is képzelünk el, spirituszban végzi.

Valahol a múltban, egy déli alkonyatban
Most tűzvörös sikolyhoz hasonló kismadár
Csipeget a földön, kidőlt telefonpóznán –
Szurtos fán karmazsin, a hőségben elrebben.

. . . . .

Összeadódik a világosság, össze a sötétség. Tudja-e Anyegin,
Hogy hazudik? Nem sakk ez, bonyolultabb, és elég
Személyes vagy személytelen etikát választanod háborúnkhoz:
Magát tartja fénynek mindenki, mást a sötétnek.
Embertől ennél többet meg nem tudhatsz,
Elv-hívóként jobbat meg nem remélhetsz,
Mert ahol mindenki lehet hős, eleve kétszínű,
A sokkos beállítások szerint, pártszimpátiáktól
El nem térülve, attól legelőbb a remény
Vétetik el. A személytelentől semmiféle gesztust
Ne remélj; az csak a személyes előjoga, kísérlet,
Hová vezet, ha bízol a rajtad kívüli
Tervében, mintha tudnád, hogy létezik, akár
Igen, akár nem, mintegy szabad megfontolásból,
Hogy a reményt megmentsd. Nélküle nincs tovább,
A döntésképtelenség korpája vesz körül,
Közeledik a csámcsogás, cseréld a következményt
Előzményre, mert össze, már kétségtelenül.

. . . . .

Miért nem testesülsz meg?
Talán egy amszterdami kuplerájban.
Kivérezve, kifosztva. Nem kellesz senkinek,
Az egészen mégis ott az idegenség bája,
Távolság folyékony morfiuma
Von be romantikával, még mindig eltorzít a szép.

Mi kell ahhoz, hogy valaki ma ő legyen?
Te. És hogy úgy szeresd. Tőled indul ki minden,
A többivel csak kísérletezünk, mágikus alku tárgya,
Mit ajánlunk fel elragadtatásod
Fejében, meg hogy ránk ne unj hamar.
Ő tudott valamit, amit mi nem,
És ez tette mumussá – aki nem
Bírta utánozni, csak biztatott
Rá ékesszólón, maximákba fúlva.
Mevolt benne a Más: tapasztalat
Vezette biztosan, át séden és
Jordánon, lüktető bizonytalan,
Nem a megfolyó mázas csillogása,
Ahogy ismerőssé teszi a test
Másságait, éhkoppal béleli,
S figyelmét bagóért vágja gerincre.

A szótlan neheztelés poklaiban
Mi kell, hogy véget érjen,
Ami el sem kezdődött, tökély a négyzeten?
Testvérek nélkül nem tanultál játszani,
Egyszerre vágytad-rettegted a nőt, rejtőzködések,
Rajtaütés, menekülés közt, istenítve az álmot,
A földi hiányát, féloldalas lebegéssel.
Műved félelemből maradt fönn, nem szeretetből,
Méltánytalanul, s az ítélet: lelkifurdalás,
Büntetése: kényszermunka. Ez vagy, ezek vagyunk,
Képmásaid.
Tanítasz is megváltást, vagy csak elvárod, hogy tessünk?

Isten mint Önnön Fia meghal értünk,
Bár konkrétan csak azokért, akik beveszik,
Hogy így is ki lehet fizetni egy hibás teremtés árát,
Melyben az én bűnöm, ha nem tudok, mégsem hiszek, parádés
Logikával. De mi más módon lehet Jézus a Krisztus?
A kérdés pontosan ez. A kritikus tömeg
Pedig gyülemlik már, indulattal és bírálattal teli.

„Idáig a test vezetett. Most váratlanul szembekerülsz
A személyiséggel: visszahőkölsz-e?”
„Tetszeni azt jelenti, meghatározott vagy. Ha átigazolsz hozzánk,
Lehetsz nálunk frakcióvezető: az árulók
Számára mindig vannak
Kisebb pozícióink.”

„Hogy aki hisz őbenne...” Ez a kétértelműség a csonk,
Amelyen forog az egész. Kire vonatkozik? Arra, akiben
Jézus, vagy aki benne? János itt maszatolt.
Addig nem teljesülnek vágyaid, míg másban nem reménykedsz,
Le nem mondasz róluk, le nem cseréled másra,
Félelemből makacskodsz, nem hűséges vagy, rettegsz.

Valakiben, a belső
Univerzumból. Azért, mert hihetetlen.
A számosságán túlról, ahol nincsenek valószínűségek.

. . . . .

„– Az időtlenben csak egymásután van,
Okság nélkül. Se képzetes irányok,
Se képzetes helyek – logika, tisztán.
Ez a hullamosó eső – hiszed-e,
Hogy ebből is élet fakadhat?
Csikorog evezőnk csak a sárban.

A fordulat akkor történik, mikor Odüsszeusz megkérdi:
Mit keres? És így felel: a méltányos megértést.
A csavargás csak álca. Ködösít, hogy haladjon,
Mert nem a szerep számít, hanem a nyilvánosság,
Hogy okuljon belőle, aki okulni vágyik,
S békén hagyja a többi, köreit ne zavarja.
Az igazság kevés, körülményei foglya,
Ezért kell a méltányos, mert az elérhetetlen –
Nem függ koroktól, sem értelmezéstől,
Nem szenved tőle se az, aki kapja,
Se akinek ajándékozza tüstént,
Sőt ajándékával hogysesm beteljen,
Megosztja másokon át önmagával,
Kihasználva: ember embernek tükre,
S ha jót akar, maga is jót sugároz
Beállítható lelki optikával. Ezért tehát

Áldassék, ami összetartozik,
És tartozzék össze, ami elkülönült,
Hogy béke legyen a világon.”

.....

Nem azt akarod, hogy téged szeressünk,
Hanem a teremtményeid – azért vagy anyai
Atya, mert szeretet s gondoskodás vagy egy,
Vagy nincs? A semmi kínoz, magad befőttesüvegbe
Zártad, s tőlünk várod, nyissuk ki, vegyünk észre:
Ott integetsz, a hangod nem hatol át! A födelet
Alaposan magadra csavartad, s ha csoda történt,
Egyedül azért felelsz, ezt belülről hogy csináltad?
Kést szorítunk a kupak alá, hátha elpattan a nyak,
Szusszan egyet a bádog, levegőhöz jutsz végre.

Nem szerethetlek úgy, hogy csak téged szeretlek!
Csalás, túl emberi volna, szennyezve önmagammal –
Ha másban nem, sehogy. Ezt üzened belülről.

Nem mert megérdemeljük, hanem a kedvedért.

.....

Készítettem
Rólad egy képet. Csak azért,
Mert kinagyítom, nem változhat meg,
Mégis azt teszi.

„A megváltásra váró”: ezt a címet
Adtam neki, aki szörnyűségeket
Művel, hogy rá figyeljünk,
Valaki megölelje végre.

.....

Legközelebb talán akkor voltam hozzád, mikor az altemplomból
Meghallottam a forrást. Odalent csobogott;
Öt asszony közül az egyik jajgatni kezdett, zokogása
Felverte a karzat csendjét, elhallgattak a papok,
Csak a tömjén illata lengett az ikonosztáz felől.

És akkor is, mikor a Sziklamecsetben, lenn a barlangban, az üvegfal előtt
Letérdepeltem, úgy köszöntöttelek. Valakit előttem vezettek
Ki, nagyjából ugyanezen kapták, te pedig gondoskodtál róla,
Hogy kettesben maradjunk, azért borultam eléd;
Csak az idegenvezetők pofoztak meg a mecset előtt –
Kevesellték a baksist. Túl hirtelen fordulat,

Mindig túl hirtelen, Názáretben vagy Jeruzsálemben,
Már-már beérvén, vagy legalább azt hiszem,
S hogy mit mondanék? Nem tudom. Folyton reménykedem –
Olyasmit, véletlenül, amitől megtetszenék neked.

.....

Ezek Istenhez írott
Versek, amiket más is olvas,
Ha olyanja van, pont mint Herzog,
Mikor kissé elmagányosodott.

És akkor is, mikor a repülőtéren a vámos megkérdezte,
Mért mentem a Yad Vashembe? Két gyermekem van, feleltem.

.....

Egy egész hagyományt, Balassi szellemében –
Nemcsak a török zöngét, hanem az istenes verset.
Nem ússzuk meg a máglyát, ebbe jobb, ha belenyugszol:
A kereszténydemokrácia az Újszövetség
Feltőkésített változata, szerecsenmosdatás,
És lesz majd egy ágyúgolyó is, ami elviszi a lábad.
De van bennük szabadság, ott, ahol megszakadnak,
Nem csak a munkaerő vándorlása, aki kizsákmányolók
Közt válogathat, s vívmányként vágyakozza ezt!
Szélcsend a szárnyverésben. Sötét patak tavasszal.
Fűszál kő és hullám közt. Almásban kerti lóca.

És akkor is, mikor azt álmodtam, púpos vagy és nem szeret senki.

.....

Sosem gondoltam, hogy maradok. Másrészt viszont a vaskor
Pitymallattal is jár, elhalmozza a vakulót
Látnivalóval. Igaz, átmeneti voltam,
Dologra jöttem, zsellérként, szabott határidővel,
Bár nem mondta senki, mennyivel kell kész lennem mikorra,
De nem lehetsz két világban otthon, mégsem hazátlan.

Fermat utolsó sejtését palackpostába zárta,
S mint aki jól végezte dolgát, azzal leléphetett.
A navigátor dolga, hogy helyzetet határoz
Az átjárót keresve, naphosszat szigetek közt,
Borús ég alatt; roncsok a parton, vadak bontanak
Alvázat, karosszériát, bombacélpontnak használt
Teherhajót – félig betemette a főveny –, aztán betépnek:
Megeszik fosztogatásuk rozsdásodó jutalmát,
Olajos szájszállal lesik az ínycsiklandó kuttert.

Tarts ki, a szerelem fiunkhoz látogat...

.....

„– Nem kell lenned, hogy légy. Ez végleges.
Magadra vess, ha megpróbálnál tenni,
És mint a légy az ablaküvegen,
Erőltetnéd az átjutást.”

Még mindig gyáva, gyenge. Félsz? Mitől?
Lenned sem kell, hogy légy! Ne bizonyíts.
Álmot kergetsz? Nem: futsz előle. Űz.
Ezt árulod és ezt takargatod,
Mutatnád, rejtegetnéd, vén szatír
A játszótéren gyermekek között:
Ők még előtte. Orcáján a pír.

Már mások, idegen: örvény belül.
Téged javít ki váltig. Korrigál.
Jézus-hívő? Keresztény: nem-zsidó.
Istennek lenni szálnalmas halál.

.....

Légy sikeres, tanítgattátok egymásnak,
De kinek a mércéjével! A közvagyon őre
Izompénzt szed, csal és hivatkozik.
Nem védtétek meg az ártatlanokat.

Az ember a szavai mögé menekül.
Nincs hely a keserűségtől.
Hajó nem jön, a láthatár üres.
Hát őt már senki se menti meg? Nem.

Önvédelemből mondhatod, mindez az ő felelőssége,
De a tiéd is és mindenkié, aki nem tudott segíteni
Magán, se másokon.

.....

Talán tényleg tulajdonoddá tettél,
Azért nem hall senki. Se tücsök, se kabóca
Nem erőlködik így, hogy hallatsszon, azért
Önfeledt. Mint egy megállíthatatlan
Hasmenés, ömlenek a sorok, sehonnan sehová,
Egyformán, mint a tenger, könyörtelenül,
És már rég belehaltam volna, ha az infúzió
Csöve nem köt e láthatatlan vasállvány
Oszlopához, zacskó leng rajta, körte a szélben –
Ha eljön az idő, ezt fogom magamra rántani
Éjjel a szomjúságtól felriadván, a kórtermi mosdó
Fele imbolyogva, hadd zúzzon össze.

A szükségszerű hitből sem következik semmi.
Bizonyítása tárgyát nem idézheti meg,
Amely mert nincs, azért megkerülhetetlen.
Az egész olyan, mint a nemrepülő repülő –
Ha elromlik, akkor se repül.

De vannak nemfolyó folyók is, holtágai
Víznek és időnek, emlékeztetőül erre a
Mindennél erősebb nincsre, amely jeltelenül
Ott tömörül a selymes dűnefodorban, a fűzek
Lebegő árnyán, kőturbánok kő árvalányhajában,
Saját súlya alatt válva anyaggá.

„– Jó ember vagy: másokat szentségre kényszerítenél –
A lényeg, hogy te mondhasd meg, mit tegyenek, ne ők
Neked. Példaképnek alkalmas, ezt tartod önmagadról
Szótlan aknamunkával, sosem nyilvánosan,
S mert nem hallgatnak rád, gyötör a becsvágy,
És visszaütnél egyre, hogy tekintélyt szerezz.

És túlizgatva nem csinálni semmit,
Mint akiből még bármi is lehet,
Az alkalom, akár a nárcisz, elnyit,
Hogy ne kelljen végül kísértened.”

.....

Ami történt, nem történt meg,
Ami pedig nem történt meg, most megtörténik újra.
Ez a hatalomvágy logikája, a szőnyeg alá söprés,
A perverzió kitartható, magas cészerű volta.
Kétféle rossz közül választhatsz, az egyik persze jobb,

De ettől még egyik se jó, és örvendezni annak,
Hogy még mindig van választék, naponta meghalad.
Rádásul folyton el akarják adni neked, minek kéne örülnöd,
Nem mert ingyenes, mint a napfény,
Hanem mert aki rád sózná, ezen is hasznot remél.

Az uralom kényszere minden másnál erősebb,
Mert az eredendő szorongást más nem takarja semmi.
A többi erőszak meg félrehallás. De ha valaki hinni akar,
Az élményt kell előbb megkeresnie, másképp nem hiteles,
Bárhogy legyen is magányos, gyűjtsön maga köré
Más magányosokat, akiknek nem jött össze,
Ám szenvednek a hiánytól, s inkább elhisznek bármit.
A hang azt súgja: „Bízzatok, mert Isten lehetséges.” Mit jelent
Lehetségesnek lenni? Azt, hogy valószínűség meg lehetőség
Közt még egy felderítetlen senkiföldje
Húzódik, s akár remélhetünk is,
Mert ha álom létezik (noha nem valószínű
Abban az értelemben, ahogyan Kolmogorov
A valószínűséget halmazzal definiálta),
Sőt elkerülhetetlen (valamint Cardano
Játékszenvedélye is az volt, meg hogy kártya-
Barlangokból, gyilkosságból vezessen az út
A komplex számokig), akkor valamit nem értünk?

Fárasztó örökös célnak lenni, mondod.
Mindenki rád törekszik, nincs egy perc nyugtod, annyi
Belég, kilég, közben meg semmi újság.
Szolidaritásra az sürget, aki az áldozatokat gyártja,
Változtatni nincs hatalmad, viszont mindenért fájjon a te lelked,
Mert mindig az a tettes, aki elveszti a fejét.

Vajon mikor és hol lukad ki fenntartható gumicsónakunk?
Lem matematikai lényei azt mondják, ha van Isten,
Épp csak nem méltatja őket arra, hogy önmaga bizonyosságát adja,
Nem szolgálnak neki. Erre a próféták gazdái
Fölpattannak: íme, náluk a bizonyosság! – majd összeverekednek,
Mintha amit ők annak hisznek, több lenne szóbeszédnél.

.....

Emlékszem Marika nénire. Elszerette a húga vőlegényét, azután
Belehalt a lelkifurdalásba. Nagy, szőke asszony volt,
Ritkán nevetett; eszébe se jutott, hogy rád fogja az egészet,
Akinak a kedvéért csinálta, hogy végre megszülethess.

Te szegény. Nem lesz könnyű dolgod itt,
Hol cinke nyitnikékel hóesésben,
Időre végzünk mindent, mint rugóra,
S a tavasz szirma télbe változik.
A magzat szíve már százhetvenet ver,

Siet, az életről le ne maradjon,
S nem tudja, egy magát szövő mese
Mintája, új cselekmény, nyílt titok
Az ezeregyéj elnyűtt kaptafáján.

Pénz és hatalom pusztá pótcselekvés,
Hogy gyermekkorodba visszatálhass,
Mikor még minden kedvedet kereste.
Bocsásd meg a világnak, ha nem érti;
Ő is neked, hogy álmaiddal tönkreteszed –
A vágyak összefornak a kivetítéssel,
Tervek nyomán képzeletünk követjük,
S tervünk is félredobjuk, hogy a tényt
Fantáziánkhoz kedvvel igazítsuk.
Az ember-lényeg nem a foghatóban
Rejlik, a hús lágy közege csupán,
Víz halnak; érte túl, a másba, kívüle
Kalandoz, s megtér nyughatatlan éjre.

Ha emberré leszel (úgy értem: tisztességesen,
Nem máshonnan-tudással, támaszkodva a többre,
Mint oly biztos tudatra, melyből minékünk morzsa sem jutott,
S úgy látsz hozzá, osztályelső gyanánt
Feladatunk megoldható voltára rámutatva,
Bármily szerény, ám *közös* eszközökkel),
Fogadd útmutatásul, amit ember kínálhat –
E kalauz a léthez nem csekély
Gubanc, de állítólag kést rejt, ha kettészeled.

Ha kitudod, hogy kell jónak maradni
Itt, ahol nincs jutalma, s tévedés
Minden, ami a biológián túl,
A célok sejtéséből fölfakad,

Mi is lehetünk József, kései ürügye
A törvényen kívüli foglalatának,
Mert ez a lényeg meg nem változik.

.....

Nyomot hagyni se kell. Jó: félreértés
Volt annyi hőstett, annyi feladat;
Fölbukhatsz bárhol, rég nem ez a kérdés –
Mindegy, vaságyon, vagy a pad alatt,

Nem változtattál semmit. Mindhiába
Fontoskodtál, minden vaklárma volt.
És mégis, mint az útra kelni kába,
Ott díszeleg rajtad a hullafolt,

Mert úgy kereslek, mint kölykét az állat,
És ott talállak, ahol nem talállak,
Belém bújtál, rég nem vagy kívülem,

S e felcserélődött polarításban,
Hogy összezúzzon, nem törődve mással,
Észrevétlen igenné vált a nem.

.....

„– Ez mind nem igaz. Férges vagy, ahogy mások, kiirthatatlan
Rág benned a halálos irigység; tart a kiszorítósd –
Általuk a magad tükrébe nézel, aztán meg nem tudod,
Mit mondj nekik, csak a társasjátékból maradsz ki,
Mint aki utolsó erejével is elutasítja,
Hogy része legyen annak, amit annyira szeretne.

Nézd őket a pódiumon! Mindenki mondja a magáét
Kétségbeesett igyekezettel, hogy emlékezzenek rá,
Különböző legyen! Arányos vélemények
Ütköznek, csupa hozzáértő, frissnek ható poén,
Fedezékéből is megmutatkozó tehetség, elismerésből élő;
Csupa közösségi foglalkozás, kézimunka-óra,
Mintha egymagában már értéktelen volna az ember,
S abban, amin magával vitáz, rég semmi érdekes.”

Mint egy tét nélküli rózsablatk
Szavakból, szilencium idején. Apa azt hitte,
Szolzszenyicin neki is emléket állított, azért csempészte be
A Gulag-szigetcsoport egy angol példányát
Minisztériumi dolgozóként, Rómából visszajövet,
Ahol a FAO-konferenciára Romány beszédeit írta.
A mester azonban a fáma szerint festeni kezdett,
Mikor betiltották, majd összegyűjtött
Műveiből önálló kiállítást rendezett, melynek fénypontja
A „*Lenin Lengyelországban*” c. festmény volt; háromszor másfél
Méteren Sztálin meg Krupszkaja in flagranti, ám a főhős sehol,
Ezért mikor kérdezték: „А где Ленин?” „В Польше” – felelte.

A történelem egyéni élettörténetek interferenciája,
Abból a tévedésből következő zűrzavar, mikor
Az egyén a társadalom nevében, a társadalom pedig
Az egyén helyett cselekszik; egy szereptévesztés következményei,
Melynek alapja a hibás önismeret.

De nincs mit tenni. Most itt parkolunk,
A motorházon macskák melegednek,
És mint a szív, sajog lyukas fogunk,
S a léttől nem maradt hely a hegeknek.

.....

Ez egy tehetségtől rettegő ország, itt csak a kapcsolat számít,
És nem derülhet ki, hogy nincs ruha a királyon,
Mert túl sokan vannak egymás jobbágjai,
Alázzák egymást körbe, lelkesen.

Ami pedig a nevezetességeket illeti,
Látványosságból nekünk kijutott,
Jól is jönnek minden panoptikumnak:
A hét vezér, Emese álma, Kossuth eredeti könnyei,
Rodostóban maga sírta őket ebbe a befőttesüvegbe.

Itt a legnagyobb a „látszani” problémája.
Az látszik vagy nem látszik, akinek van összeköttetése –
A feltörekvő többi titkolja, noha vágyik
Ugyanerre. Az van, akiről beszélnek;
Annyira, amennyire, s csak a felhőzóna
Felett, a magasban nem kell ez olümposzi léthez
Tudnia rólad a boldog lenticnek.

A térdízületnek
Szánj főszerepet,
Negédes mosolyú vad!
Rúgj, harapj, könnyökölj,
De tarts ki! Látssz, ne légy!

(Szaggasd meg felsőruházatot, jóléti szerencsemalacnak
Ne állj, hamut fejedre. Közel és még közelebb,
Nem számít semmi személyes
Többé, zátonyon élsz, te elmosódó lápisz.)

.....

A szépben a megközelíthetetlen vonz, a tilos,
Ami esetleg szabad, sőt ő akarja úgy; a
„Ha kivétel nincs, szabály sincs” állapota; a szörnyű
Megismerése, hogy az árát megfizessem; a mérleg –

Az a független varázs, ami akkor is ott dereng a zöld
Égen, mikor már minden elfogyott, s mégis, a hamv
Csak visszanő rá, sértetlen, megint kezdi előlről,
Teljességgel érthetetlenül.

Valamit megtudni az örvendezés természetéről.
Az éter lehetősége az alpárin keresztül.
Vágyakozás rá, hogy soha el ne jöjjön,
Nehogy egy átlag keresztmetszetéből
Kelljen az egyest újra megtanulni.

.....

Az idő, mint az ementáli sajt.
Oda jársz benne, ahova akarsz,
Míg itt vagy, majd meg rákmód visszafarolva
a *Stunden-Buch* bűvöletében.

„– Vissza! Hová is? A beszélgetéshez –
Elhallgattál. Mi bánt, a félreértés?”

Minden fogantatás
Isten meg a nők magánügye,
Férfinak köze nincs hozzá.
Minket kihagytál, eszközök vagyunk,
Tulajdonoddá tettél, egyszer így, másszor úgy.
Az apaság fogalma a hím kínos próbálkozása,
Hogy részt kapjon a készből. Mégis,

Biztos csak próbára teszel,
Hisz bal kézzel is lehet élni? És most már ostoba
Volna izzadni azért, ami nem kellett
Belőled, se másból. (Meg sértés is.) Szerva ott.

Próbálok lelkesedni. Nem igazán megy, noha mehetne.
Minden adott hozzá, amitől másnak sikerül,
Csak az alkat ne hibázzna! Pedig itt van a tenger,
A ferde sziklapart, a gránit langyos meztelenje.

Mert ahhoz szoktál, hogy fiúkkal a lányok,
Meg hogy van mire várni, mert beteljesülés vagy
Valakinek! Én meg a tagadással
Jövök, igazi nihilista. Nem szép
Tőlem.

De nem adhatom meg, amit nem kaptam.
Ami kilátszik, ugyanaz, ami nem –
Ez a kettősség borít ki, a hazug igazságod:
Nem én tehetek róla, hogy emészthetetlen
A forma kiváltotta elragadtatás.

. . . . .

De persze boldog párok erről nem beszélnek,
Meg hogy túl nagy a céció, túl közvetlen a tétje –
Sok a füst. Minden ingyen egy vagyomba kerül.

Meggyűlöltem a nőket, mert keveset adtak
A vitákért cserébe. Vagy szimplán beleuntam?
Nem igaz, hogy alkalmazkodni kell,
Csak ha hátsó szándék vezet, annak az árát
Saccolod folyton. Az elvek meg a tények
Mást mondanak: mindenki egyenlő,
Miközben senki se az, sose volt, sose lesz,

S ezt nekünk kéne áthidalni! Terentius óta
Kérdés, mi az emberi; alighanem az állat,
Hisz az én minden jót magának akar, az értelen
Humánus pedig ugyanolyan elvont, mint a jog álomvilága,
Bár az erőszakosabb. Nádi kulipintyóból
Nézni az életet eszményien lehetetlen:
Ebből a satupofából találj ki. A különdíj ezért jár.

„– A házasság lényege, hogy magadat nem érted
Egy másik testben; két félteke érdekei
Küzdenek egyensúlyért, nem holmi általános
Reményében, hanem egy új minőség
Bujkál a zárt áramkörökben.

A rothadás
Gyökerét keresed? Menj le a hazugságok
Alá, keresd szikével
A góccokat. Vágd körbe, amitől félsz:
A fájdalmat, a szégyent, az alkalmatlanságot.

Mesd ki az életet, mesd ki a halált! Ha marad valami,
Próbáld meg fölnevelni, virágot trágyadombon.”

.....

Közelebb van a bosszú az igazsághoz, mint a jog.
Ebben a szomorú tapasztalatban nőttünk fel, ez teríti
Arcunkra szemfödelünk, ettől menekül
Kicsi és nagy, veri ékként a civilizációt
Ok és következménye közé, de a lánc
Nem ereszti, táncol rajta, mint a veszett kutya,

Rózsáugasa hóhér kertje, a remény megtestesülése,
Hogy a tetten túl is van világ ott, ahol mindenki
A dolgát teszi csak; arra azonban nincs magyarázat,
Honnán ismeri fel a dolga az embert,

És mit műveltet vele. Folyton J.-t látom magam előtt,
Ahogy a csengetésre felbukkan a sarkon pongyolában,
Nem tudja, hogy halott, se hogy kiürítettük a házát,
Így kiált föl: „Ó, ti vagytok, mucikáim?
De jó hogy jöttetek!” S álmodozón nevetgél.

.....

Már nincs mit félni, minden fent van a ruletten,
Nem számít, lesz-e beteljesülés vagy nem akar vége szakadni –
Pörög a kerék, szalad a golyó, lassul a tények futása:
Vörös, fekete, páros, páratlan, vagy kiugrik.

Ahol az állandóság feltétele a változás,
Maradni nem lehet, csak megérkezni soha,
A bátor hinni mer, a gyáva merni sem,
Illúziókat védünk testekből emelve torlaszt,
Mert ez legféltebb kincsünk, a hit, hogy jobb is lehet.

Ezt a folyosót találtam. Nem tudtam, hova vezet,
Ma sem tudom. Magasra. Kúszni lehet csak benne,
Körömmel vájni kőbe a falaknak feszülve,
Szűkülve a járatban feljebb, egy légvonat nyomában.
Cselekmény csak a látvány megszüntetése árán.
Piramisként borul rád az eltornászhatatlan,
Csak előre, más galériák, a sírkamrát keressük,
Hátha van kifosztható még. És majd ott állni, sötétben.

„– Ha egy fénykép mosolyog, az alanya nem feltétlenül.
Elszakadtál a világtól, látszatok tartanak fogva.
Talán meg kéne vakulnod, hogy végre felébredj,
De nincs rá biztosíték, hogy a képzeleted is kiégne.

Nem lehet áramlatokban élni, sodródni céltalanul.
Nem lehet ikonokba folyton belészeretni.
Nem biztonságos, bármit gondolj is erről.
Most pitypang pelyhe vagy, és bárhol földet érhetsz,

Aztán hiába érvelsz, hogy ennek is értelme volt,
Mert bárhol légy, mindegy és ugyanaz
A végkifejlet; megadnod magad
Is teljes tévedés.”

.....

Minek tagadjam, fertőzött vagyok: leginkább
Jozsif Kobzon dalaival, közülük is
А Где-то песня сочинилась kezdetűvel, olykor meg eszembe jut
A *Bye bye Barbara* filmzenéje, amire csak az
Emlékezhetsz, aki még látta a *Modesty Blaise*-t...
Az igazi baj azonban, hogy az ember nem hülyül el.
Felejt, de akkor sem tanul, ellenben folyton
Töri a fejét, hol vétette el, s az eredmény mindegyre csúfos –
Pállá változni sem elég: félmunka dupla bérért,
Valami megzápult, mielőtt kikelhetett, s a bűz
Most pacsuli egyeseknek.

A szellőztetés évszakai. Vannak ezek a hetvenezer éves
Motívumok, vagy hogy Pirooska meg a farkas
Jeshuánál idősebb. De talán összejön.

Sokan, sokféleképpen próbáltak kihasználni. Mindnek ellenálltam,
Mert féltem; a gonoszság a félelem pórusain beszivárog,
Mégmérgezi a lelket, bár az magát még egészségesnek hiszi, rózsás
Pírt fest mosolyáról képzelete, hajnalt napszitta mezők pihegése helyett.
Akinek nincs lelkiismerete, csak az van egyedül.

De egyszerre a végleges
Körülkerítve, halkan,
Mintegy magától megkeres,
S otthonra lel a dalban.

. . . . .

Ami szép, nem funkcionális.
Ami az, már anyagi,
És ezt én váltom ki belőled,
Azért műveled velem.

De ha játékból komolyat,
S váltig van rá lehetőség,
Honnan a gombolyag,
Ami ennyire vonzza a kés-élt?

Könnyebbség-e, család-e
Rombolni vágyteli szívvel?
Akármit mondj, az a másik
Éned bezzeg sose színlel!

„ – Hm. Nem tudtad, ki vagy.
Most már nem érdekes.
Az aréna, nézd, pisszenéstelen:
Lélegzetviassafojtva les.

Hagyomány? Míves szórakoztatás?
A szomjuk törbe csalt.
Halált akarnak látni, másokét,
Lüktető tócsa-dalt,

A sajátjuk annyira képtelen.
Végignéznék ezerszer, míg lovak
Várnak és fűrészpör. Ez vagy: szabad
Arra, amire más ma nem.”

. . . . .

„Az a felelős, aki választ, az isten nem felelős”.
Csak aki nem keresi, találja meg őt. Szándékkal
Nem leli sem magát, sem a másikat. És aki
Egy alacsonytságot magában mással kíván gyógyítani,
Csalatkozik, magasabb nem lesz. Ezek nem egymásra rakott sámlik.

Talán a könnyebb út volt a megismerés. Nehezebb lett volna
Felejteni. Most már mindegy. Talán azért nem találod,
Mert keresed; a dolgok jellege
Maga az ellentmondás, és nincs is más igazság,
Csak az elhallgatott meg a kimondhatatlan –
Ezért vannak a szentek, akik sosem magukban,
Hanem másokban látnak, s ezért van lehetetlen,
Hogy az esélyed meglásd, mint estékért a reggel.

.....

De hogy keressek úgy, hogy ne keressek,
Életem legyen a háló, pont téged fogjalak ki?

„– A nem-van által úgy kiteljesedve,
Ahogy a van nem képes bejárt utak hevében.

Ne látssz, csak légy. Ha vagy, az már elég,
Hogy dönthessen, mihez kezdjen veled,
Aki teremtett; vagy akár ami,
A felelősséget levéve rólad.
Vanni a természet tanít,
A csillagok, keverve állatokkal és füvekkel,
Nem más kedvére, végig önmaguk.
Ki a folyamatteológiából,
A létbe, hogy megálljon mindaz, ami hajt,
Ne változz, légy csak. Más dolga a többi.
Ne bizonyítsd, a tétel meghalad,
S túlvállaltad magad, romokban minden.

S persze mondj nemet a kiegyezésre.”

.....

Most már tudom, miért kíméltél eddig –
Hogy megtaníts ne-lenni!
Összeroppantsd a szív mandula-burkát.
Kőből vízzé oldd. Nincs mögötte semmi.

Hogy megmutasd, istenverte konoknak:
A boldogság, ha elhiszem, milyen.
A nyár jó így, terhétől összeroskad,
Szétárad erdőn, tőzegéreken,

S hogy nem kell várni, minden pillanatban
Itt van, kiömlik – mint patak a réten
Vág át rajtad, s fodrából visszalobban
Egy ismerős mosoly ígéretében.

.....

Te otthon vagy a rangsor tetején,
Én egyetlen hierarchiát ismertem csak el, azt, amelyben nem volt helyem.
Te az érdeknek élsz, másnak mondd meg, mit tegyen,
Én a sajátjaimnak is aláteszek, teljesen idegen egy kölcsön kapott létben.
Egy lusta ifjúságért vezekelve,
Magamhoz képest húszesztendő
Késésben, nem a renyheség okán, hanem
Mert mások helyett sem voltam boldog,
akik már nem lehetnek.

Előttünk tehenet visz egy autó, a feje lekötözve
Az utánfutón, széles gerince sápadt.
Bicikliket kerülgetünk, mindenki kint van az úton.
Az árokpart is kéklik a télizöld meténgtől.
A menyasszonyok később teherbe esnek,
Társasjátékok után. Az egész annyira bamba,
Hogy részt akarni belőle is megaláz,
De ha erre sürget az élet. Bármilyen legyen is a gondom,
Az a te műved: ez az egyetlen szabály.

Egész lényed a másikat akarja megnyerni, provokálni,
Sikered ettől függ. Ez az eredendő bűn,
A hatalom kábítószere. Az immanencia,
Valami nagyobbak része lenni, előben, ismétlésben,
A leendő kudarccal eleve tűzszünetet kötve.

„– Nem egyetérteni
Is kötelesség, melyet megtagadtak
Kortársaid, sok szellemi dezertőr –
Egyszerűbb volt szóóra összegyűlni,
Dicsérni kukoricáért a gazdát,
Mint fagyban is dúvadnak megmaradni,
Mikor a kényszert úgy hívják: szabadság,
És semmi meg nem különbözteti
A csizmaként csikorduló hidegtől.

Ne ünnepelj. Nem lesz jó vége ennek, meglásd. A politika
A pusztulás költészete, gyönyörködtető dögvész,
Érdekek kardtánca, alja-sokk.

Szegény kis nagyhatalom!
Miért gyalázod tanítóidat?
Tudományod vak Sámson a malomban,
S a Kárpátok rácsait még szét kell feszíteni,
Hogy a feldobott kő visszahulljon,
Hogy legyen hová.

Ha a józan ész diktálja, üzenjek
Hadat neki, ha pedig visszaélnék
A nevével, lehessenek fess tahó,

Ki nem sejt: tapasztaló s tapasztalat, alanya s tárgya
Egy kényszernek, mely a mindent vesztébe hajtja,
Sem hogy a hibás döntés órája csak a kérdés.”

II. A SZMIRNAI RAKPARTON

A francia konzul az egyik szövetséges páncélos hajón rendezett ebédről lekésve azzal mentegetőzött, hogy az őt odajuttató őrnaszád nehezen tudott átjutni a tengerpartot borító hullák között.

Kiss József: *Kötődések és távlatok*

Ecetfa, téglák és graffiti.
A tájon őszülő színek.
Tart Európán át a hakni –
Rácsos ablak, törött üveg,
A vonatból Lipcse külvárosának
Látszik minden, és pályaudvarok
Külső zónáinak. Az egy főre eső
Rokkantak száma tolószékekkel együtt
Kis Párizzsá teszi a rendező
Környékét, a három vascsarnokot,
Rajtuk önelégült gölem keringőz,
Kockaházak műköző homlokzatán
Az NDK-s címerrel. Béke van
És vegyipar: „Elaste-Plaste aus Schkopau”,
Jóvátétel és Buna Werke.

A seregélyek lágyan énekelnek.

Bitterfeldnél megállunk: Lady Hamilton
Félmeztelen nemtő – lobogó klepetusban
Egy plakáton épp megmutatkozik.
Tart a nép
Korokat felőrlő brutalitása,
Az álszerény önbizalom – szabad vagy, míg jól döntesz,
És az dönt jól, aki tudja, kik a barátai. Mint puha bodzabél,
Sértetlen az öncenzúra veleje,
Amit megerőszkolásuk közben tanultak: ne rúgkapálj,
Hamarabb szabadulsz. Gyalogfenyők
És árpatablák. Repce, szélkerék.

Berlin Südkreuz a Dél Keresztje.
Főpályaudvar a galaxis elővárosában.
Öt szinten megy a metropol, alul a vonatok,
Fönn körvasút, középütt vásárlóerő,
Szűzekkel vén szatírok alkudoznak.
„Tahó vok, Herr Vidéki von der Ladschaft.”
(„Helyesen: Landschaft. Mondom hogy tahó.”)
A kínai vécé gépzongorázik is,
És közben végleg lőttek a tavasznak.

A Fischbrötchen neve Bismarckbaguette.

Mint egy lejtős álomban, amely egyre mélyebbre visz,
ahol a névtelenség a módszertan része.
Kisikálsz a fiókot. Uram, ne kísérsz, mert nem bírok
ellenállni neked.
Szabadíts meg a gonosztól, aki azt mondatná: „Ismerem őt!”
Péter mi mást felelhetett? Ki vagy te,
hogyan hálókamrádba hívj?

És az éber nem tudja,
mihez kezdjen az örökkévalóval,
ahol a napok vánszorognak,
mert a tábor körül még csak kerítés sincs.
Fekete lábujjak: se köröm se cipő
ó lányom –

*Talán csak a nők vannak
Az ő valóságuk örökkébbvaló
A férfi vér helyett szavakból
Próbál menedéket építeni
Segíts hogy a tiltakozásból visszajussak
Egy saját katolicizmushoz és ortodoxiához*

Mert ha újjászületsz a húszezer zsidó
egyikeként, a Thermai-öböl
mellé, akiket Szaloniki befogadott
a *reconquista* után, se a káró, se a csipke
meg nem mondja, mitévő leszel. Erre nem számítottál –
hogyan az idő, mint a szél, majd hátra is forog,
míg létrehozza az egyhangúságot.

III. ÉRZÉKENYÍTETT TÉR

Hogy felszaporodott a végleges!
A fenyők orma zsengén tör az égnek.
A félelmek közgazdaságtana
Támasztja alá egész életünk.
Mitől tart ki, mit kompenzál remegve,
Álcázza, elhazudja, kerüli,
Az mégis utoléri, noha úgy
Nézett ki, elűzte. Elfecsérelt
Sorsok boronahalma tornyosul:
Mind azt hitték, urai szolgaságuk
Talmi rendjének – apró rítusok
A megszokások ritkás szövetében,
Hogy úrrá légy azon, ami kibillent,
Egyensúlyodba halkan visszaállj,
A véglét mámorát titkon keresve,
S ha rátalálsz, megint csak menekülj
Előle, vagy, rabjául esve, egyre
Szűkebb körökben húzzon le az örvény –

Megtérni? Honnan? Nincsenek irányok.
Szélrózsa a hitek végösszege,
S akárhová tekints, épp tévelyegsz,
Behozhatatlan késéssel a múltat
Erőlteted, más bezzeg jó nyomon jár.
Ha elővesz a csüggedés, hibázol,
S ha nem, kevélység bűnébe esel;
Poharadba cseppenként rendezetlen
Csöpög, mindent megmérgez, megtelik
Egy nap nyilván – csak ez jótétemény,
Hogy nem tudod, melyik nap –, s végezed
Munkád határidőre; nem világos
Ugyan, mi az, vagy késznek lennie
Mikorra kell, de ettől még a kétely
Ugyanúgy rág: mulattál, most fizess.

Megtérni, mondd, hogyan kell? Biztosan
Állva megmásító erők terében
Hagyomány kezébe kapaszkodik,
Kit nem sodor se félsz, se indulat?
Nem hallgat emberre, történelemre,
Ha a nyurga hajtásban ott találja
Az évről évre váltig folytonost,
S benne minden kérdésre minden választ,
A változót, amely nem változik?

Irányok, nélkülünk. Kitárult nagyság,
Mely befogad, de el nem igazít,
Merre induljunk benne, megöl-e
A tőle már független készletet;
Fölénekelni kész sírámaink,
S a ránk omolni mindig nyílt szabad
Edényeit szétégető bizalma.

.....

A miniszter úrhatnám szolgálja, a politikusnak forró drótja
Van különféle mennyekbe, a nevünkben tudakozódik,
S tér vissza biztosnál biztosabb tippekkel, csak hogy a vége
Mindnek ugyanaz legyen: maga a folytatás. Minél gyorsabban
Száll az idő, annál csupaszabb a lényeg – kontárok kényuralma,
Akadékoskodásban a gépek legyőznek, és minden körben jár.
Négy évig Baált imádhatsz, majd Molochot, utána Elóhim
Következik, esetleg Tanit, Astarte, vagy más, a pártpaletta
Színkálaja szerint, váltógazdálkodással, melyben a jólét
Immár választás műve, a nép bölcsességéé, hozzá a papság
Kontráz oltárain; ez nem esőcsinálás,
Épp csak annak látszik, mert a növekedés meg a béke
Rítusait szakemberek gyakorolják, nem varázslók.

S mit tudom én, mi lesz! Túlnyelt erotikából
Köszvény? Minden meglehet, ha engem kérdezel.
Máshoz szelídül a rózsza, magához a mák.
Ha engem kérdezel, én nem tudom a választ,
De biztos célba jutsz. Nem lehet elhibázni.

Lehetsz tó is, tó része, nem folyóé,
Széles hömpölygésből vad ütembe s vissza megint –
Mély, rohanó, szurdok combját szétfeszítő. Ki akar jutni
Az európai költészet terébe, zsabárnyából óceánba,
Ki a provincialitásból, megszűnni benne végleg.
Mint egy úrkonyha valahol a Tejút végén, NDK-s nagyvonalúsággal
Lekezelt formák, hogy a betévedőnek otthonosnak tűnjön
Ez a fehér barokk, aranycsíkos, bordó-zöld selyemtapétás,
Varia-bútorokra rákontrázó álmvilág –
Otthon vagy, semmi kétség. Hiába csípsz magadba,
Hamlet ettől a haláltól félt, amelyből ébredés
Csak másik álomba nyílik, konkrét és végeérhetetlen
Az egész tapasztalat: nincs előle hova kitérni.
Minden nagy, néptelen, bútorozott, üres.
S az úr fehér, habos, nem túll-, habcsókszerű,
Szobanövény módjára túlfejlett esztétikából –
Kép, szó nem írja le. Kicsorbul rajta az érzék,
Csupasz tapasztalat csak, önvalóan megoszthatatlan:
Valamilyen szempontból otthon, ha az értelmezésed tágas,
De nem az, és ezt a jármot csak úgy lehet letépní,
Ha nincs halál, se álom, se szó, se kép, se balzsam.

Suhanó nagy hajókat figyelsz délután-hosszat,
Az örökkévalóban fölfelé, csap ki hullámuk a partra;
Kacsák lebegnek az árral. Valaki etetheti őket,
Mert a bizalmuk töretlen, mint a nád naivitása.
Erdő csak, napsütés, minden csupa túlpárt, csupa hullám,
Az évszakok felhőként jönnek-mennek; megelégit
A bizakodásuk, megannyi kis tollgombóc remény,
A béke fodrai, olajszürke fűzek meg ezüsfák.

.....

Nincs semmi, ami a mindenben ott ne volna.
Aki a népnek nem számít, szabad
Fals elvárástól, alkalmazkodástól;
Kiér a társadalom cirkuszából,
Művét, mely nem kell senkinek, bevégzi.
Övé minden leendő jelöletlen:
A megjelöltet – másét – félretolja,
Fülében értelmetlen cseng az érdem,
S mert nem vesz részt, többé nem is haragszik.
A pusztulóban a keletkezésre
Ugyanúgy néz, mint színről a fonákra –
Nem bánja, része a létforgatagnak.
Ám légtornászként, nézd, kétségbeejt:
Ez is csak az, minden redukcióból
Ugyanaz a végső reménytelenség
Süt, vas, pirosuló, a kovács fogóján –
Dacot markol logika-csüptetővel.
A csend hatalma más azonban, érzed:
Harcolsz ellene, nehogy bekerítsen
Fiatalon, aztán meg visszavárod,
S hogy megbékít a tényekkel, reméled –
Zuhansz föl és le, tág malomkerékkel
Egész valód kalló mindennapok közt,
Mint aki víznek nem születhetett,
S ahol van, semmi keresnivalója,
De ezt jelenti elhívatra élni –

Ezek egyszer ketten összeakadtak a parkban,
Az anarchia vágya, meg a fölösleges ember.
De talán csakugyan léteznek utak, mind be vezet, az akadály pedig
Másodlagos, ha minden csak kitartás; bármelyiket
Válaszd, nem a választás hamisítja meg és törli kudarccá
Vélt sikered hamvát, hanem bármi nevén hívjuk, az alázat
Híja, mely a készlet összetöri, majd a cserépre
Tiporva hiábavalóságát is alázza. A dölyf kinteli tája
Állja utad, el a kín-legelőket, a bánat
Poldereit, bezupáltak menetelnek szürke sorokban.
Ég, alacsony; betakarja a felhőjárás, lég, szakadatlan.

A valódi hiánya, a teljes
Távolléte, az árok fölszakadó meredélye, mögötted
Tűz, csaholó kutya-falka, ugorni
Vagy égni.

Csupaszságomra tekints. Teelőtted
Condráim lerohadnak, nincs ékem, kedves a szemnek;
Amiről azt hittem, te akartad, gőg bakelitje –
Hőre keményszik, olcsó szív a hevedben,
Ostoba, elhitte: fiad.

De ilyesmit hinni kevés, komolyan venni tolakvás,
Nélküle nem megy, ám vele sem, ha a válasz
Folyton nálad, s nálunk folyton csak a kérdés.

Te választasz; mi nem választhatunk.
Távolodó partodhoz hidakat építünk,
Mégsem pótol a kezdeményezés.
A várakozást kéne eltanulni
Az időtlentől: nem sürgős neki.
Elhinnünk, hogy nekünk se, lenni csak,
S hogy a cserép edénnyé összeállhat.

És mint a széllel, játéknak lehetni.

.....

Segíts

Eligazodnom! Kifárad a jaj, feltápáskodik az élet,
A madarak visszatérnek a fákra, az akác holtában is sebez.
Diesel-bűz lebeg a víz felett. A szavak sajátfrekvenciái
Alkalmi mondatokká állnak össze, majd szétesnek megint.

„– Légy realista. A testünk nem ér annyit, amennyit kérünk érte,
S nem is oly nagy dolog, ha mással is lefekszünk,
Te pedig arra kényszerítenél, hogy az árunkkal összhangban éljünk?
Papnő oldoz félelmet irgalomból.”

Néha ez marad csak az eseményhorizontból:
A költő őrszem, világvándora, ágyrajáró csavargó,
Beutazza a három teremtet, hogy új rendet találjon.
Kijutni, mindegy is, hova, csak el innen!
Az európai medence mint egy strand, akkora;
Róma még mindig nem öregszik, a Tíberissel
Nylonzacskók sietnek tizenhat Vesta-szűz felé.

De mit tegyen, aki tudja: nem azonos magával,
Belenéz a tükörbe, fáradt unalmat érez,
Nem az átmenet nyomasztja, hanem a kiszámíthatatlan,
Keresi az igazít, hiába tartja a hátát az egészért?

Minek tetszeni, valakinek, még mindig mestert keresni,
– A tekintetek tele játékszerekkel, álmos
Senki –; bárkinek a tetszése bármi tökéleteshez,
Megformálatlan gondolatok közt, *making unlimited sense?*
Várni egy adottság elismerésére, aki fontos
Akart lenni, azért tagadta meg, és mert oly praktikus
Fölverni az árát, ha egyszer nincs más semmije –
Attól se lesz nagy az ember, ha leugrik a harmadikról,
Igaz, fennakad a villamos vezetéken, sőt a karját is visszavarják;
Catullus képtelen Lesbiából közügyet csinálni,
Abba meg belepusztul, hogy kettejük magánügye legyen a lét,
Strófák, metrumok, perverz képletek
Megfelelése a nyelv, meg hogy ki bírja tovább
Laposabban egy kivasalt kutyanál –

Nem. Ennél valami több kell; nem baj, ha nincs sehol,
Mert akkor igazán. Elkalandozik a távcső,
Messzi horizontot mutat, kéklő, párás hegyek,
Tátrák vonulatát, hegyláncot áttörő
Folyót, szürke anakonda, némán sivalkodik a fénytől.
A lankás róna most szigetbe vált, ágakra bomlik
A lassan hentergő fonat, a lefelé növekvő,
Évmilliókig meg nem álló, télen áradása réteket
Ölel, kaszálót, ártéri erdőt, hatalmas topolyák
Megroppant törzsét; nincs körvonal, sejtet csak még a pára,
Kis csurgókat, ha kövek közt surran a víz, csobogása esőé,
Szarvasbogarok röptét, bársonycincér cincogását:
A szó-előttiben van ott, amit a kimondás lerombol,
Mi pedig mondjuk, mondjuk, hátha ez gyógyítja magányunk.

A gömbből nem lehet
Kijutni így. Végül ez lesz a legtöbb, amit egymásnak adtunk:
Elküldött verseket, szavak csörgő avarját
Hordja a szél...

.....

Csupa olyasmit tudunk, amit senki más,
Ez a valami azonban mindenkit ismer.
Tudjuk, hogy ugyanaz, ám mégsem ugyanaz
Jutalom és büntetés, élet és halál,
Csak hogy megtanuljunk sosem feledni, végig könnyedén.
Ez minden könny céloka, minden nevetés
Mögött az indok, mely a magához vezető utat keresi,
Az utak szövevénye pedig szertefoszlik, akár a pókfonás.

Aki választani bír csak, sosem jut ki belőle,
Nem ér végére, mindig lesz új válaszút
A szövedékben. Ezért ácsorgunk annyit szemlesütve,
Fontolgatjuk a választ, amely mindegyre lutri,

Akár erőlködünk, akár nem, hisszük vagy sem, hogy jóra
Is fordulhat még minden; mert a választás a kelepce,
Varsában araszol csuka így a megoldás felé.
A válaszokat keressük, hátha van egy pontosabb hasonlat,
Amelyet ha megértünk, az egyenlet egycsapásra
Kibomlik, tálcán hozza önmaga megfejtését –
Mondj le róla vagy fogadd el, másképp nem lesz a tiéd.

De ha elkésnék mindenünnen mindenüvé,
S hiába görcsölnék folyton korán, mert a lényeg ugyanaz
– Hozzá legközelebb a zene fér, nem a szó:
Képzene, hallható festmények egyvelege összegyúrva vágyból meg időből –,
Mit tennél? Képes lennél-e abbahagyni a
Próbálkozást kitörésről kitörésre, nem kinek élete függ a sikertől,
Hanem mint aki diót tör, paradoxonokkal elmolyolva, hátha
Fogást talál a sima sziklafalon, fenn töltheti az éjjelt
Bábként csüngve, hálósákból az űr tekintetébe,
Mindentől távolabb, közelebb a közelebb?

Hogy nincs másunk, csak a megpróbáltatás.
És akitől azt is elveszik, alakul tokká,
Munkavégző képességét áramoltatva ki és be.
Nincs másunk, csak ezek a portyák, a behatolások,
Büntetéstől rettegő expedíciók, kaland a józan ész ellen,
Hiperboreusok tábornöke, a vers pedig valami jóvátehetetlen.
Mert amibe kapaszkodunk, szétesik,
Csak a pillanat van, mikor mindent eleresztve
Megindulsz le a töltésen, az a legelső lépés.

Hogy a siker meg a tetszés intő jel: valamit nem jól csinálsz –
Légy sokkal óvatosabb. Amit kimondhatsz, nem azért
Kaptad, nem téged igazol, adás zsebrádiót –
Másról van szó még mindig, próbáld megérteni.

Nem azért kaptad, hogy megtartsd, sem hogy elosztogasd –
Talán csak játékból, hogy megfigyelje, mihez kezdesz vele
Megoldhatatlan helyzetekben, eldöntendő kérdésekre
Szakosított sorozatgyártmány; ha füstölög az áram-
Kör, milyen mentséget találsz
A kísérletezőnek, csak hogy a sárnál többre
Tarthasd magad? Talán itt siklott ki minden: nem a védtelen
Bégetése az első hang, hanem a nyüsztő becsvágy,
Amely életet áldoz, csak hogy magára méltónak bizonyuljon.

Nyugtalanító képességed, hogy azt add az embereknek,
Amit hallani akarnak – emiatt hagynak békén.
Ha arra használod ezt, hogy az igazat is kimondd,
Egyensúlyban maradhatsz; különben lezuhansz.

Könyvhöz képest a képzelet mindössze közeget vált,
De a képlet marad, ami volt: egy a tudatalattiba égett
Útvonal rendeltetése, s az alaprajz meg a tárgyak
Bűvöletében már-már megértened, a ház
Mire kellett...

. . . . .

„– Mészárosmunka ez. De jobb a kampón
Magad belezni, mint azt hinni: nincs kés,
S behallatszó fenőkövek zenéje
Vérezze alkonyunk, esztétikánk
A tudatlanság gyönyörétől bújjon,
Fülemile-torkunk míg elszorítja
A rajtunk esett nagy méltánytalanság.

Hogy a lélekből mint lesz tárgy: a belső
Érésből arcvonások, őszülő haj;
Mert a gyümölcs a benti napmelegben
Formálódik, titkos folyamatokkal
Építi cukrát és levét, az ízek
Kavalkádjában éltető erőt
Csempészsze sorsába, melyet a bomlás
Megkoronáz csak, mint az óra kongat,
Vagy év köröz a Nap hippodromában,
S fel-felszállunk az óriáskeréken.
Amit kint látsz, semmi. Nem az eredmény;
Az érésnek csak korrelátuma,
Megjelenített jelkép, ázalag.
S ugyanez megfordítva: cukrok és
Fehérjék, ásványok, nyomelemek,
Savak, lúgok, nyákok, akik vagyunk,
Az éhes és a szomjas, a beteg
Mind vegyszer csak, és vegyszert vesz magához,
Az eredő pedig a nem-vegyi:
A gondolatok egzaltációja,
S papírhajóra bízott gyertyaláng
A szív. Míg ezt nem érted, semmi nem
Biztos – dolgokból szellem áttűnése,
Lélekből húr; szegen lóg? Akkor is –”

A mondat pedig lustán megpihen,
A sperma-sós és végbél-keserű.

Valami volt, ami már nem lehet,
S mi tudjuk jól, milyen esetleges,
Milyen felszínesen dekoratív
És semmitmondó minden pillanat!
Az egyszeri látképe a tucat?
Nem készültünk fel rá, bármit mutass,

S mint gőz fedett el tőlünk a siker,
Olcsóságunk köde; a szörnyű, gejl
Arany belőlünk kényszerült beléd,
Ezért irritál bennük a cseléd
Minősége, a lelkes kandiság,
Melyet mint tógát aggattunk reád,
Hogy kulcslyukon át megszemélyesítsd
A mindünkben ott lappangó *voyeur*-t.
A nagypolgárság önimádata
Söpörte el a zsarnok ösztönöst,
Majd a nyomokat eltörölve, rá-
Sminkelte a felelősséget is.
Ha nincsenek mások, csak tévutak,
Minek mondjunk? Türelmed volt a léthez.

.....

„– Ha akarsz, nem sikerül. Ha nem akarsz, még sikerülhet
Periférikus látással, hanyagul közelítve,
Tudván, mennyire nem bírja, ha a szemébe nézel.
Dehogy gondoltam: megállok! Az élő jártában elalszik,
Mégse áll meg szíre-szóra, otthon-ígéretekre,
Hazahívó kérlelésre, érlelő egyformaságra.
A sokba menekül, hogy lehullani ne kelljen.”

Téged kereslek. Magam keresem.
Hogy mért vagy ez, nincs magyarázata,
Csak e sóvár nem-én. S ha kétnemű
Voltunk? Két vad, egymástól elszakadt,
Te ott, itt meg ez a már megszokott,
Otthonos térfogat, mely elkísér
Mindenhova, mikor csendben vagyok:
Megjelensz, míg el nem ijesztelek –
Kezem fejére meleget sugársz,
Érintéssel bizonyosságot adva,
Mint ha nem volnál végig láthatatlan.

A kétségbeesést mutasd meg. Minden más tévedés –
A halált egy tál vízben. Hogy kergetőznek a
Felhők! Meggyfa levele, szél fonákja:
Sötétebb és ezüstebb, ugyanabból.

Minek az útjába került a nyelv?
Felhőszobrászatként kelljen megírni
Múlándó hónapokat, ha megáll
Fölöttük a sima futású inga:
Így múltunk. És: ezt tanultuk belőle. Sőt akár:
Ez *volt*; erre tanúskodunk – a szemszög
Rézként csillanó, abszolút magánya
Aznapi ha ezt mutatta, mit tegyek?

Csak csettegtünk szorgalmasan a fény-
Képezőgép szenvtelen szigorával,
S nem értettük, olykor közben mi lelt.

. . . . .

„– Az egymást módosító
Történetek logikája szerint,
Nem túl születésen vagy halálon,
Hanem örökké innen, folytatásra ítélve:
Nem tudod, mit kívántál,
Most hát éld, rajtakapott
Módjára, éjjeli fényben.
S ha majd, nyolcvan évi háború után,
Felszabadulsz, akár a Németalföld,
Mindketten elmondhatjuk: sok vér ömlött hiába,
Ám elkerülhetetlenül.”

Van, akinek hagytam, hogy kívánjon; másoknak annyit se. Tetteket,
Hogy elszaporodjanak, útjelzőt, hátha követ más, nem egy árny,
Hogy megjelenítsenek akkor is, ha nem vagyok jelen.
A szó is tett; a végig nem gondolt kimondatlan, a mulasztás
Ugyanúgy, mint a kimondott. Az ember bekapcsol ezt-azt,
Alámerül az agymosóba.

Mint egy módszertant, mindenkinek odaadni,
Hogy a hiteles rangrejtve él,
Annak mélyén, amit a nyilvánosság kifordít.
Nincsenek tét nélküli meccsek,
Sőt meccsek sincsenek, rombol az eleve elrendelés,
Épp csak azt keresed hiába, aki a véletlen rugóját
Beállította, hogy rád csattanjon a csapda.

A banálistól félünk, a csendtől. Mindegyre vártam,
Hogy a hírekből sorsot merítsek, vagy legalább biztonságot,
Aztán rájöttem, arra valók, hogy elbizonytalanítsanak.
A tétova ember könnyebben adja meg magát a tanácsnak,
Kérődzik boldogabban, hízik egyenletesebben –
A reklám meg a kormány elvégzi rajta a dolgát,
Agyhalotton. Fogasztó hullák, vásárlórobotok
Köröznek a plázában: hová csurog a pénzük?
Ez az egyetlen kérdés, sok magvas vita tárgya.

„– Más kultúrába nem bújhatsz, akkor se, ha áttelepülsz.
Csiga a házat, magadban cipeled otthonod.
Élhetetlen és idegen közt merre a harmadik út?
S ezt hagyd örökül, ha mindenáron folytatódni akarsz?
A te az értékek azon nevenincs konfigurációja,
Akit fenn kell tartani, hogy utód utódod nemzzen,
Tettek és szavak által, mielőtt a világból kiveszne,
Vagy a tiltakozás eleve elpusztíthatatlan?

Ez a neve, ezt kerested. Most, hogy az arcába tekintesz,
Látszik csak, hogy a szfinx Down-kórosan mosolyog.”

. . . . .

A mágus Ábrahám, akit Flamel
Majd fölfedez és megfejt, elbukott
Volna, ha nincs a hit évezredekről,
Miket a könyv hatalma ível át;
S Abdalláh Al Mamún, aki Bizánccal
Békeszerződésben kötötte ki,
Hogy területükön új könyveket
Vásárolhat; meg Kolumbusz fia,
Aki kora legnagyobb polifón
Zenei gyűjteményét rakta össze
Szakembereknek, ám sevillai
Vándalokból álló utókora
Vállvetve szertelopta. (Már mikor
Egy karavellával úgy süllyedt el
Ezerötszáz kottája, mint a kő,
Sejthette; ám nem adta föl, makacs
Elszánással jegyzéket készített
Minden vásárlásáról, az pedig
Fennmaradt.) Félték? Folyton írjatok!
Az idő tengerét csak a betűk
Beltengere tartóztathatja fel.

Vagy mint V.G. Saint-Rémyben. – Pedig
Csak kétségbeesetten otthonának
Próbálta tudni ezt a földet, és
Nem sikerült! Vannak ilyen napok:
A nagy kudarcok néma egyike.
A démonoktól nem. Megszokta már.
Itt vannak, kész. Az a magas kopasz
Ápolónak, postásnak öltözik,
Ott balfelől, a vasajtó mögé
Szokott bújni, vagy a plafonon mászkál –

Ha néha mégis kikéredzkedik
A kertbe, fest. Itt harsányak a fények,
S az elvadult nagy kert a birodalma,
Mely nem kell senkinek – kőpadra vont
Csalogány, széteső fűj pittyegése
A mezőről, mocorgó inda int,
Megmozdulnak neki, de csak ha mások
Nem látják; mind övé, szeretgetik
A maguk szórtan, csenddel teli módján,
S Theo majd ír. Meg kell gyógyulnia,
De rá sem ér, itt annyi dolga van,
Szolgálnia minden ecsetvonással
Vetés és aratás közt, mint a nyájnak

Ha prédikált vasárnap Angliában,
S nem értették és ő sem érti már,
Honnan volt bátorsága úgy kiállni,
Mintha tudná, mit kell mondania;
Aztán a rajz, azok a jószívű
Bibircsókos parasztok, meg a krumpli,
A krumpli... Szénporos
Tájak, egy folyton-ősz, a téli estek,
Mind ott ragadt a sárban, ott Brabantban,
Mikor elhagyta őket, mert a tűz,
A dél tüze színeinek kitárult:
Röppentyű inal így az ég felé,
Hogy izgalmával rőtre, zöldre fesse
Az ujjongók vászon-képzeletét,
Széthullva! – Nézd, és itt a szép por is,
Ahogy megül az üszkőn, mint a búzán
Amaz; a lét mind egyformán tenyészik,
Vedd számba, mindez itt ma még tiéd...

A század újratermi
A gyászt, halált és kancsal félreértést,
Amelyből vétetett, a megvetés
Állam-formájú tákolmányait.
Szétesni emberekké, mint ha tűzben
Rönkfa táplálja verdeső homályát;
Ott lenni mindben, minden áldozatban,
És mint a csillag, fák fölébe nőni.

. . . . .

„– Szekfűk erőtere. A kertek mint mezők.
Az arles-i nyár fénye in átkomorló
Pokoltüzek, alul, az alapozásban, ahonnan a felhők
Gomolyodni kész mocnása elvonja a figyelmet.
Szétkúszo parcellák a földeken, és megint azok a
Megkínzott olajfák, lobogó ciprusok, jegenyék
Csavarulatai, a vonagló gyümölcsös, közlelő a kalászok.”

Nem mintha volna mit, de nem is éhes.
Fáj a foga, sorban lötyög
Mind, ahogy szívja az üres pipát.
Mindössze négyszer evett meleget
Tavaly óta. Örökös a sötét:
A lelket mérgező ború,
Akár az arzén. Mit tegyen.
A városvégi veres háztető
Mögött tavaktól csillámló lapály,
Üres csatornák, galambhad burukkol.
Innen fentről kilát a semmire.
Az ember lelke rab, nyüzsítve szolgál,
És azt se tudja, mit, meddig, miért,

Elhagyták a szavak, mint templomát
Az isten, és csak köd, csak esthomály,
Vergődő vétek, többre kényszerült
Kevés, csak sár, a fűzfák sarjai,
Szála esőnek, rettentő közöny:
Minden kezdet. Itt semmi folytatás,
És mint a só, kemény. Elszökni se –
Hova? Milyen titokzatos világ!
Láz süt belőle, csillapíthatatlan,
Nem határolja hold, se láthatár –
Lúgtól sebes, répavörös kezű
Asszonyok mosnak a jeges pataokban.

„– A föld arcai úgy betöltenek,
Akár a kéken reszkető ég hallgat
A búzát dúló varjúhad felett.

A teljes élet minden szál muharban.
Kevesebbet ne. S ráncainkba írva
Korok: apadt szempárok és bújócskák –
Nincsen különbség. Minden ég. A szilva

Úgy válik esti köddé, alkonyattá,
Az árnyalat el úgy uralkodik
A légen, láz a borzongó palettán,
Mint hamv vetésre, füst moníliából,
Apró tüzek vihar előtt a kertben.”

. . . . .

„– Vas az ég, patinás
Bronzból a létbe becsüngő
Lombok. Víz volt az ősanád, nem porrá, vízzé leszél;
Kerengsz majd másmilyen szelekkel, nem sirokkó
Hord hátán Afrikából, nem Adrián telente
Végigsöprő bórával gyümölcsfapusztító
Hideg vagy, könnyfakasztó; nem zúzos nemerék.
Ez mind, és mégsem. Áradás hegyek közül kitörnöd –
Köves lapályra vársz, hogy szétterülj, habod a tájat
Termékennyé tegye lassan megölt hegyek sarával.”

Országot vezetők nélkül; földrészt nulla zsarolási potenciállal,
Ne két pogány közt érezze magát megint, se a törpe
Álma ne keringjen még nagyobbban, magát ne álcázhassa
Mindennek a semmi.

„– Flipper és jáde között
Foglalkozásod a kimondhatatlan,
De el kell döntened, érteni vágysz-e,
Vagy megértetni magad. Ez a két út kizárja egymást.

Valamirevaló alkimista
Se magának dolgozik, sose másnak,
Mert akarattal tartósan akarva
Valamit: az idővé tett időtlen.

A változás a témát
Valósítja meg; preszókratikus ennél
Nyíltabban nem beszélhet,

S ha ez szonettnek tetszik, higgy a szemednek,
Jobb hinni, mint tagadni; különben is,
A pusztításnak nincs esztétikája.”

Zárt városok, fél országrészek
Lappangnak bennem, míg köröttük
Kerengék tébolyultan, a szöges-
Dróton innen, a tilos vonzásában –

Nemcsak a múlt, amelyet senki
Nem értett idejében, ezért most
Megismétlődik, kényszerítve a
Mesélőt hallgatásra –

A jelen titka: hogy a nyomsáv
Mögött él valami halott és
Elzárt, rothadó hús mérgezi
A kút hozzáférhetetlen vizét,

És nem ura a jelenésnek,
Aki át nem érzi ezt,
De az se, aki lát csak, el nem éri
A gyülekező körvonalait.

.....

Mikor majd állócsillagot választasz, hogy a folyton rángó vonzásrendszeren
Kívül kerülj, visszajutsz bizonyos kezdetekig, amelyekből kinőtt
Minden változás: Bereniké haja, Kallisztó meg a Nagymedve –
Metafizikai pont ölel körül, farkába maró urobórosz.

Ha arra jársz. Nem a sportközvetítések, kórboncnoki népmesék,
Sem a kupadöntők, raktár-árverések elhülyítő vetélkedői:
A Betelgeuze, Deneb, Aldebarán szikrázó csend-igaza.

Azt leírni, amit látsz, nem ami tetszik belőle.
Nem a gépirókisasszonyt, kishivatalnokok álmát,
Aki gombhoz vesz anyagot, minisztériumi vágyak
Célpontja, hanem az öntörvényű nőstényt.
Hogyan került az égre, ez az ő története.

„– Lázrohammal a bokrokon kiüt
A március zöld lángja mindenütt.
A földben most, mint felhők habja fenn,
Az önzetlen tobzódik. Hirtelen
Felüti fejét az árvacsalán
(Ott bíborlik a meténg oldalán),
Aztán az almafák alól
– Riadt rigó – az alkonyat beszél.

Akár a szökni képtelen betű,
Vörös téglakon gaz meg sárga fű.
A kert zugában reszket még a fagy.
A szilvafa virágzásban lehangy.
Lohol a köd, lompos kuvaszkölyök,
Majd meg kedvetlen körbehömpölyög,
S míg pálinkává mérgezi,
A füst ízét a rozs hogy átveszi.

A tájon ócskavashegyek.
Gyulladt szempár a képzelet.
A kétely, varjú ág hegyén, megül.
Olykor egy távol jegenye
Fekete-zöld ecsethegye
Akárha felkiált, nem elterül –
Ember-utáni csend, sínek:
Rozsdás mind, és hová vezet, minek.

Locsog csak az Öreg-Duna.
A fűzesek iszapszaga
A lábnyomokból lassan fellehel.
Olajos vízzel megtelik
S virágszirommal némelyik.
Angyalföld még? Vagy Háros? Már Csepel?

Ti ócska régi slágerek!
A fövény, mint a közhelyek,
Igazságával súlyosan hever –
Homokpada elvi, szilárd:
A zöldárt bírja legkivált,
Mikor a szenny átseper mindenén,
S a forradalmárok között
Masíroznak új trónkövetelők.”

.....

Dalokat hoz a szél. „Kallisztót széttépte a medve
(*Der Beer*, mert télen meg van *dermedve*) –
Nem szakajtó az ölünk, hogy kenyértől dagadjon,
Vagy kenyér vagy magad is,
S eltűnjük a reményed, de nem minket keresel.”

„Megnyíló testek álma, élet!
Mély a magas, magas a mély,
A test érzékenyített tér, a lélek
Befolyt buborék, mégis úgy teszünk,
Mintha így volna minden rendben
A sorsokkal teleírt kórlapon.
E pontmindenség természete: szűz,
De a hadviselt fajtából, egymást velejéig letudva
Nincs más választása, mint hogy ártatlan maradjon.”

*Befordított rivaldafényben
Keringőző Kharübdiszek
És kaukázusi cseresznyefáim
Még mindig azt hiszik hiszek*

„– Rozsda meg aranyhíd közt
Titkos értelmű rózsa,
Ha a törvény oldalán állsz,
Elfogadod a szenvedést.

Belenyugszol: a jó lassú,
Mert az alkotáshoz idő kell –
Rombolni gyorsabb. Folyton
Lemarad a teremtmő –

Hasonlíts hozzá: áradj
Zúgó kedvvel, apadásra
Ne gondolj, ösztöke nélkül

Gyümölcsözz, vackora-vesztett:
Bízd sorsod évszakaidra,
Bicskát nyitogatni se lusta!”

*Asszonyok jönnek-mennek
Ki-ki a maga útján
Rózsaszín, zöld vitorlák
Hóviharok meg kertek.*

Cserbenhagyás-e a cserbenhagyás,
Vagy leglényegünk így mutatkozik meg
A tehetetlenségben és reményben?
Aki nem remél, nem csalatkozik;
A többi szenved, mert nem látja tisztán,
Ígérgetéssel magát csapja be.
Akármit lépj is, minden árulásod
Világegyetemek cseréptörése –

Mert igazad van, noha az álláspontod tarthatatlan.
Nem is hisz, noha véli, aki nem akarata ellenére.
És egyedül értelmes csak az asszonyok indokolatlan
Bizakodása, mert a földben, mely az újszülöttet várja,

Hagyományozódik át a tudat, a mag, ami azonos,
Mégsem azonos a fával. Magára valamit adó
Újplatonikus kuksol némán a múlt konzervdobozában,
Érted vagy sem, mellékes. Azután szétporlik a zárvány.

Engedélyt akkor se kértem, ha nem volt rá bocsánat.
Ahol sok a miért, ott még több a miért ne,
És a következményeiben tökéletes ötlete sem kísértett
Még. Baljós parainézist mások mohó szavára,
Dagadó zöld vitorlát nem építhet az ember,
S én vártalak messzi földről, hajózz át Mark királlyal,
Ahogy Tannhäuser várta Vénuszt. Élt még a bakfis-álom
A társasági lényben, unott és engedelmes
Elképzelés a máról, s ki hordozza, a nőkről,
Kik mit se tudnak róla, kihasználják, de félik,
Bozóttüzeket gyűjtnak, lángba borul a töltés,
Szél dühöng, az akácos meg a házak felé viszi,
És akkor elszaladnak. Nem a hatalmukban éltem,
Hanem korlátok terelték őket, férjek, szeretők, gyermek,
És ha megérintett belőlük valami, hát a kilátástalanság.

.....

Jó. A táj
Mint egy tetves hal, meggörbül a kintól,
Mindent elönt a lekvársűrű éj.
A lángba foglalt ég, mely a szentek látomását szétkeni,
Messze van a tapasztalattól, noha csak egy betű
Választja el őket.
A csalódás magamban mint másik emberben,
Csalódás a társadalomban, melytől csak ennyire telik,
Csalódás az eszményben, mely ezt írja elő
Ezerkilencszázvalahányban vagy kétezertizensok körül.
Válasz, előled bujkál a szabadság: minden kérdésre hóvirág-fejét
Felüti, te meg jössz és fűnyíróval lenyírod –
A kihívás végtelen volta az ember végessége,
Ha nem akarod, ne térj meg, de győzd le az időt.

Az éjfél rocska mák, melyből kifelejtették a tésztát.
Vagy tudod, amit nem tudsz, vagy a mesterség hibázik.
A következő lépés keserves biztonsága,
Ahogy csalogány bízik az eljövendő hangban.
Hogy az akkort meg a mostot ugyanaz az óra méri,
Pont azért biztosan, mert kimaradtál belőle.

De ha mindent fel akarsz érni, senkivé kell válnod előbb,
Vagy ha az vagy már, elhinned, mi a feladatod;
Mindazt tudnod, amit nem, hinned a hihetetlent.
Rózsa gyümölcse, Fiú leánya, négy, egyenként
Öt részből álló kvartett.

Mert ha az út fel és le ugyanaz,
A tapasztalat pedig nem a tűzmagvú lét,
Képes-e meghalni, aki egy-lényegű?

És én, Jevgenyij Anyegin, aki túléltem a véget,
Mint a meghalni képtelen Szibilla, elmentem zoknit venni.
Lementem a közértbe. A tikkadó tavaszban
Jött egy nő s ezt motyogta, egy bolti dolgozó –
Fehér köpeny, melltartó, perlon, átlátszik minden –:
»Valaki harisnyát dugott a kávédarálóba. Ez nem a melegtől van.«

IV. A PHLEGRAI MEZŐK

.....
.....
Mikor a szerelem, mint egy rádiójel, megérinti a szíved.
Jó, várost építettünk a kaldera peremére,
Alatta magmával telik a kamra, s nem tudni mikor
Robban elő, hogy a Campi Flegrei múlttá
Váljon; a Pozzuoli-öböl kék vizében
Baiae rég odalent nyugszik, eltűnt Cumae, az Avernusi-tó
Mentén nem virít aranyág
Alvilági utazóknak – mint pontatlan orvlövész,
Aki sebet bír ejteni csak, noha gyilkolnia kéne,
Ez a lány két lépéssel a tavasz előtt járt,
A természet meg követte, s táncra perdült
Sárga ruhája, az olcsó pamut
Láttán; a park, zöld marcipán,
Olvadni kezdett a sötétben, millió lámpás gyulladt,
Lampionok, röppentyűk, bogarak ragyogó szomja
Világította ki az öblöt, kén oszlopai bugyogtak fel a vízben –
Mi volt a varázsa? Az ígéret, hogy ezúttal másképp lesz?
Nem hittél neki, azért szakítottatok, de ha mégis, se lett volna másként,
Csak megnehezítette a dolgokat az első pétervári tél.

„– Antiszimmetrikus tükrök, mit nem értesz? Benne élsz,
De te nem te vagy, és ő sem ő: Tatjana
Ma konzumnő Chelsea-ben, egy orosz bankár macája,
És ha nem tetszik, vissza kell térned az útkereszteződésbe,
Hogy másfele fordulj. Ronda ügy, hogy keveredtél bele?
Mi nem vagyunk, bár látszólag igen. Csak az van, ami nincs,
Mert elpusztíthatatlan. Vissza az éntelen jut,
Más senki: a tanonc, ha szerény. Ez a szerepek világa,
Mindegy, hányan játsszák. Hamvazószerda, kicsiben.”

*Abol az igen nem a nem talán és nincs igen
A média szőnyegbombázása közepette
És a mezőkön sosincs éjszaka gyereksírásra nem virrad
Könyörögj értünk*

De a lényeg nem partitúra, hanem hangszer keres.
Kimondani nem lehet, hacsak nem ő akarja,
Feladva ént, válni nevenincs szócsövévé –
Pogány egyenlet keresztény megoldása:
A gyökerek mélyebbre futnak.

*Megátalkodva a nemtudásban amit tudásnak hirdetünk
Savában old a gőg de mi alázatnak nevezünk
Ellenszer nélkül vedeljük a batalom mérget
Könyörögj értünk*

A szabadság se kell
Mert vágy az is dalárdák májusvégi éjben
Egy lusta konyhalány modoros megszokása
Hány elsietett szó és gondolat –
Van valami és vagy még keresed
Minden körbeér rajtad áll a kétség

Ár ellen ha az út oda meg vissza is

És megszabadít a megérkezéstől.

Jegyzetek

Vjazemszkij herceg – Pjotr Andrejevics Vjazemszkij (1792-1878), előbb liberális, majd konzervatív orosz arisztokrata, költő. Puskin neki ajánlotta az *Anyegin*-t.

I. ADORATIO

T.S. Eliot *Átokföldje* nélkül nem tudnánk, hogy száz év kevés volt modernitás és transzcendencia viszonyának a rendezéséhez. Mindaz, amit magunk körül látunk, erre az adósságra vezethető vissza – nem tudunk mit kezdeni vele, ám ő se velünk. A nyugat állapota azért kritikus, mert nem ismeri el függését ettől a mindenható nemtudástól. Ugyanakkor az engesztelés módszerei mára elavultak. Bulgakov jobb filozófus volt Eliotnál – míg nem látjuk át tetteink következményeit, nem tudunk különbséget tenni jó és rossz között; így vezetelni sem bírunk, anélkül viszont marad minden a régiben. A lényeg továbbra is rejtőzik, annak a feladata pedig ismét a költőre marad, hogy elinduljon és megkeresse.

Isten mint Önnön Fia meghal értünk – János 3:16.

Mikor az attemplomból megballottam a forrást – Mária kútja ma a názáreti Angyali Üdvözlés templomában található.

Herzog – Saul Bellow (1915-2005) azonos című regényének hőse.

Yad Vashem – a holokauszt múzeuma Jeruzsálemben.

Fermat – Pierre de Fermat (1601-1665) ügyvéd, matematikus. Utolsó sejtését csak 1995-ben igazolták.

Kolmogorov – Andrej Nyikolajevics Kolmogorov (1903-1987) a huszadik század egyik legnagyobb matematikusa, a valószínűségelmélet atyja.

Cardano – Girolamo Cardano (1501-1576) reneszánsz tudós, polihisztor, szerencsejátékos.

Lem matematikai lényei – Stanislaw Lem (1921-2006) *Non serviam* c. novellájában fordulnak elő.

És lesz majd egy ágyúgolyó is – utalás Balassi Bálint (1554-1594) halálára Esztergom alatt.

Romány beszédeit írta – Romány Pál (1929-) mezőgazdasági miniszter (1975-1980).

Stunden-Buch – Rainer Maria Rilke (1875-1926) nagy versciklusa, 1899-1903 között íródott.

Joszif Kobzon – (1937-) szovjet, majd orosz táncdalénekes.

Bye bye Barbara – Michel Deville filmje (1969).

Modesty Blaise – Joseph Losey filmje (1966).

Vannak ezek a hetvenézer éves motívumok – Utalás Kodolányi János, Várkonyi Nándor, Martin P. Nilsson elméleteire. Ezek szerint a nemzetközi mesekincs motívumai messze a történelemelőttibe mutatnak vissza.

Piroska meg a farkas Jeshuánál idősebb – V.ö. Sara Graça da Silva & Jamshid J. Tehrani. (2016). Comparative phylogenetic analyses uncover the ancient roots of Indo-European folktales. *R. Soc. Open Sci.* 3: 150645. <http://dx.doi.org/10.1098/rsos.150645>

Az a felelős, aki választ – Platón, *Állam* X, 617e (Szabó Miklós fordítása).

II. A SZMIRNAI RAKPARTON

Egy plakáton épp megmutatkozik – A falragasz az „Eros und Attitüde: Schönheitskult und Antikenrezeption in der Goethe-Zeit” című kiállítást hirdette.

Ó lányom – T.S. Eliot *Marina* c. versének visszatérő fordulata; itt Marina Cvetajevát (1892-1941) idézi meg.

III. ÉRZÉKENYÍTETT TÉR

- Flamel* – Nicolas Flamel (kb. 1330-1418), francia írnok, kései hagyomány szerint alkímista, aki elérte a halhatatlanságot.
- Abdalláh Al Mamún* – Abu Dzsfár Abdallah Al-Mamún (786-833), Harún al-Rasid kalifa fia.
- Kolumbusz fia* – Fernando Colón (1488–1539), spanyol könyvtáros és térképész.
- S Theo majd ír* – Theo Van Gogh (1857–1891), műkereskedő, Vincent Van Gogh fivére.
- Rózsa gyümölkse* – Jézus, Mária fia a titkos értelmű rózsza termése.
- Füű leánya* – Ld. „171. oldal. *Figlia del tuo figlio* – idézet a *Paradicsom*-ból (XXXIII. 1), Babits Mihály fordításában: „...leánya ten Fiadnak” (= Szűz Mária).” Takács Ferenc jegyzete a harmadik, *Dry Salvages* c. kvartetthez (T.S. Eliot versei, Európa Könyvkiadó, Budapest. 252. oldal).
- Öt részből álló kvartett* – Tisztázatlan okból Eliot *Négy kvartett*-je egyenként öt részből áll, viszont – ha vonósnégyesre gondolt – a szólamokból a hangszereket sem lehet azonosítani.
- Ha az út fel és le ugyanaz* – Utalás a *Négy kvartett* Hérakleitosztól származó mottójára (60.-dik töredék, Kerényi Károly fordítása).
- A tapasztalat pedig nem a tűz-magvú lét* – Játék az empiria-empüria szavak szembeállításával.
- Képes-e meghalni, aki egy-lényegű?* – A homouszion-homoiuszion vita arról folyt, vajon Jézust istenfiúsága az Atyával egyazon lényegűvé, vagy csak vele hasonló lényegűvé tette.

IV. A PHLEGRAI MEZŐK

- Campi Flegrei* – Kalderákból, azaz kiszélesedett kráterekből álló vulkáni terület Dél-Olaszországban, Nápolytól és a Vezúvtól északnyugatra, a Pozzuoli-öböl körül és a Flegrei-félszigeten.

A borítóterven a Mars nyugati féltekéjén található Tharsis-fennsík látszik. A hamis színezésű domborzati felvételt a Mars Orbiter Laser Altimeter (MOLA) készítette.

Tartalom

- I. *Adoratio*
- II. *A szmirnai rakparton*
- III. *Érzékenyített tér*
- IV. *A phlegrai mezők*

Jegyzetek